

АТЭІСТА

Беларускія актырэлігійныя казкі

МІНСК

1959

БЕЛАРУСКІЯ АНТЫРЭЛІГІЙНЫЯ КАЗКІ

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА БССР
Рэдакцыя масава-палітычнай літаратуры
МІНСК 1959

Здароваму практычнаму розуму чалавека працы заўсёды быў чужы рэлігійны дурман. Лепшым сведчаннем таму з'яўляецца вусная народная творчасць, дзе вельмі выразна адбіўся светапогляд народа, знайшлі ўвасабленне яго імкненні і спадзяванні.

У казках і песнях, прыказках і частушках працоўны люд з гранічнай выразнасцю выявіў свае адносіны да рэлігіі, да царкоўнікаў, як носьбітаў і прапагандыстаў рэлігійных догмаў.

Станаўленне да бога і святых у беларускіх народных казках, прыказках — больш чым іранічнае, часта рэзка асуджальнае. Бог паказваецца несумленным і несправядлівым. Ён разам са святымі выступае абаронцам багатых. Святыя ж падаюцца як зласліўцы, махляры і п'яніцы, параўноўваюцца з панамі. Трапна высмейваюцца ў казках царкоўныя легенды, розныя цуды.

Народ добра бачыў, што царква, касцёл падтрымлівалі эксплуатататараў, таму з вострым гумарам і з'едлівай іроніяй ставіўся да папа, ксяндза і іншых «божых» служак. Асуджаецца іх прагнасць і хцівасць, грабежніцтва, якое прыкрывалася імем божым. Свой выкрывальны смех скіроўвае народ і на розных шаптух, чараўнікоў і іншых.

У гэтым зборніку змешчаны некаторыя беларускія народныя казкі, у якіх выразна гучаць атэістычныя матывы.

ШАПТУХА

У якомсь сяльцы жыла старэнькая баба. Была яна адна, бы тая былінка ў полі. Усе яе крэўныя да сваякі даўно паўміралі, а яна як асталася, дык і ліпіць, як тое гнілое да старое дзерава. Сяльцо было маленькае, мо' якіх дамоў дзесяць. На самым канцы стаяла бабіная хатка. Яна была такая ж старэнькая, як і сама баба... Знайшоўся якісь добры чалавек, што нарабіў у бабінай хатцы падпорак ды аблажыў яе загатай; от і стаіць старэнькая, абросшая мохам, бы яе хазяйка, хатка... Назбірае баба шчэпачак ды цурбалкаў, падтопіць у печцы, да й апякаецца перад полымем. Ведама, на старасці дык і ўлетку холадна. От так і жыве сабе старэнькая баба: калі ё што, то з'есць, а калі няма, дык і так абойдзецца. Да й колькі ёй трэба? Дасць хто-кольвек асушкаў хлеба або бульбы, от баба размочыць скарынку да й пасмокча яе трохі бяззубым ротам, а бульбу спячэ ў прыску, да й есць. От гэстым і жывілася тая баба ўжо пэўне гадоў з сарачню. Бачыце, ёй ужо было мо' больш, як гадоў сто.

2 Зак. 136

Мо' яшчэ доўга б пражыла так тая баба, але от раз ехаў праз тое сяльцо тамашны пан, убачыў ён старэнькую бабу і здзівіўся, што яна так доўга жыве.

— Хіба ж ты, бабка, яшчэ жыва? — пытае пан.

— Жыва, паночку... От не дае бог смерці...

— Як жа ты жывеш?

— Якое маё жыцце, паночак мой дарагенькі! Як так жыць, то лепей гніць: зарабіць — не ўздолею, а дзеткі і ўнукі ўсе даўно паўміралі. Некаму й вады падаць.

— Чаму ж ты, баба, не шэпчаш, або не варожыш?

— Не ўмею...

— Слухай, баба, я цябе навучу.

— Навучы, паночак, навучы, каб і я не дарам свет займала.

Пан прыхіліўся к вуху да й кажа бабе:

— От як пазавуць цябе к хвораму, то ты пахукай трэйко [1] на яго да й шапчы: «Сіголаў жыў, сіголаў не». Пашапчы о гэ[2] трохі, дай яму выпіць вады, то ён і паправіцца. А калі памрэ, то сіголаў яго бяры. От за тое цябе будуць карміць і паважаць.

Падзякавала баба пану, да й пачала шаптаць...

Пайшла прачутка мо' па ўсяму свету, што аб'явілася такая баба, такая шаптуха, што яна вельмі добра шэпча... Паваліліі к той бабе людзі адусюль, нясуць і вязуць той бабе ўсялякага дабра. Жыве сабе баба ані гаткі [3]. Тым часам

[1] Трэйко — тройчы.
[2] Гэ — гэтак.
[3] Ані гаткі — нядрэнна, добра.

той пан, што навучыў бабу шаптаць, чуе аб тым, ды толькі смяецца сабе ціхенька з дурных людзей.

Але ось пайшоў той пан на паляванне, многа ахоціўся, спацеў да пакрычаў проці ветру, от і зрабілася ў яго ў горле скула. Пан к дахтурам — куды там — от, от скула задавіць і толькі. Жонка кажа, каб пазвалі тую слаўную бабу, а пан і слухаць не хоча; але, нарэшце, як прыпёрла ліха, дык згадзіўся... Прыйшла баба, а пан ужо чуць дыхае. От давай баба хукаць ды шаптаць: «Сіголаў жыў, сіголаў не». Прыслухаўся пан, ды як учуў, што баба шэпча тое, што ён яе навучыў, дык яго апанаваў такі смех, што не можа аж вытрымаць. А баба шэпча ды шэпча. Слухаў, слухаў пан, ды як зарагоча — дык скула ў горле й трэснула. От і выздаравеў пан, ды й пытае ў бабы:

— Ці ж ты, бабка, усё так лечыш?

— Эге ж, мой саколіку, усё так...

Дык от як шаптала ды варажыла тая баба...

Запісана ў пачатку XX ст. А. К. Сержпутоўскім ад Д. Кулеша ў в. Чудзін на Случчыне.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 45—47.

НАБОЖНЫ КСЁНДЗ

Быў сабе адзін ксёндз вельмі набожны. Ён раз сказаў усім людзям, што ў другую нядзелю прыляціць у касцёл свенты дух. Ужо ксёндз маліўся цэлы тыдзень, ажно яму прыснілася, што

дух свенты не явіцца яму за тое, што ён пахваліўся. Ён не хацеў, штоб у другую нядзелю было гэтак. Паслаў ён свайго парабка на сяло, каб ён купіў белага галубка і ў нядзелю рана занёс яго ў касцёл на гару (чардак). А там у столі былі маленькія дзверцы. У нядзелю рана прыйшло да касцёла шмат людзей і паноў. А ксёндз паслаў свайго парабка на гару касцёла і сказаў: «Як толькі я ў касцёле скажу: «Духу свенты, зэйдзь[1] на мене!», дык ты ўпусціш гэтага галубка ў касцёл». Ксёндз пайшоў у касцёл, а парабак палез угору. Там ён паглядзеў, ажно галубка няма, з'еў кот. А тым часам ксёндз у касцёле казаў казанне і, падняўшы рукі да неба, кажа: «Духу свенты, зэйдзь на мене!» А парабак з гары крычыць: «Немаш, дабрадзею, кот з'ядл!»

Запісана ў 80-х гадах мінулага стагоддзя ў Гродзенскай губ. Варыянты казкі былі вядомы і ў іншых частках Беларусі, напрыклад, у Магілёўскай губ.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 30—31.

ХІТРЫКІ КСЯНДЗА

Бачыць ксёндз, што парафіяне нешта мала да касцёлу ходзяць і на «божае цяла» грошай не нясуць. Вось і дадумаўся ён хітрыкі над людзьмі зладзіць.

Умовіўся ён з закрыстыянам цуд зрабіць. Узялі чалавека прахожага гарэлкай напаілі

---

[1] З э й д з ь — сыйдзі.

і паставілі ў куце пад крыжам і абяцалі за тое, што стаяць будзе ціха і не зварушыцца, яшчэ пляшку гарэлкі.

А закрыстыян на вёсцы людзям кажа збірацца на казанне, бо ксёндз сёння пра грахі людскія гаварыць будзе.

Ідуць людзі ў касцёл і бачаць — стаіць, як святы, у куце чалавек і вянчык на галаве, і рукі ўзняты ўгору.

Дзіўна людзям, а ксёндз тым часам і кажа: «Вось, людзі божыя, прыйшоў да нас святы Антоні — цяжка яму пра вас добрае казаць, адцураліся вы ад богавай сям'і і няма вам паратунку». Кажа так ксёндз, а сам усё на Антонія паглядае.

А, ведама, улетку ў касцёле дзверы адчынены, дык чмялі і круцяцца ля чалавека. Жартачкі табе,— не ўстаіш тут не зварухнуўшыся, — апанавалі яны «Антонéго».

Цярпеў бедны «Антоні», а тады, забыўшыся на сваю богаву службу і гарэлку, палез з амбону.

Ксёндз убачыў гэта, але, ведама, хітры, выкруціўся, ды і кажа: «Вось, людзі, пабачце, не хоча слухаць святы пра грахі вашы. Адышоў ад нас святы Антоні».

Хітры ксёндз, але людзі хутка даведаліся пра гэты цуд і ксяндзоўскае махлярства.

Казка запісана ў Мінскім р-не ў 1931 г. Вядома і ў другіх варыянтах, запісаных у дарэвалюцыйны час.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 32—33.

«СВЯНЦОНАЕ ЗЕЛЛЕ»

Людзі казалі, што свянцоная вада дапамагае ад ста хвароб, а наш поп надумаўся яе ў бутэлькі разліваць і проста вазіць па сёлах, бо не ў кожнай вёсцы «свянцоны» калодзеж ёсць, бо простым, «несвянцоным» журавом ці вядром з калодзежа гэтай вады не вычарпаеш.

Дастаў ён бутэлек мо' дзюжын дванаццаць, паналіваў гэтай вады і збыт пачаў. Хто ідзе да яго, з пустымі рукамі не прыходзь. Ну, кончыўся гандаль, едзе поп дамоў, бутэлькі хоча сабраць, каб марна не прападалі. Хто згубіў тую бутэльку ці пабіў, дык поп не брэзгаў любой, — ці ад гарэлкі, ці дзенатуркі, ці ад такога спірту даўнейшага, што косці і чэрап намалёваны. Усё браў. А пасля развозіў ізноў гэтае зелле свянцонае, і людзі дзівіліся, што на дне бутэлькі надпіс такі сабе не вельмі святы — «Піць нельга».

Запісана ў в. Н. Уюнішча Казловіцкага с/с Глускага р-на ў 1938 г.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 34.

«СВЯНЦОНАЯ» ВАДЗІЦА

Захварэла ў вёсцы баба ды паслала ўнука свайго ў сяло да папа, каб поп даў ёй святой вады. Паслала яна курачку і яечак, а гэта было якраз вясной, а ў нас вясной Копцеў равок перайсці ніяк немагчыма. Што рабіць? Як вярнуцца з пустой бутэлькай назад да бабы? Хло-

пец апусціў бутэльку ў ваду, набраў вады з раўчака і сказаў:

Вадзіца, вадзіца,
Будзь памачніца.

Курачка і яечкі асталіся ў гаспадарцы. Прынёс бутэльку вады і сказаў бабе: «Поп сказаў памачыць вадой грудзі і трошкі з бутэлькі выпіць». Памачыла баба грудзі, напілася і ад радасці павесялела. Але вада дык з балота разліўнога была.

Балотная вада тое ж, што і «свянцоная». Адна карысць.

Запісана ў калгасе «Пераможац» Мастоцкага с/с Магілёўскага р-на ў 1937 г.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 35.

«МОШЧЫ НЯТЛЕННЫЯ»

Пайшлі чуткі, што мошчы нятленныя Ефрасінні Полацкай у Віцебск прынясуць. Народу пайшло насустрач цьма: тут і калекі розныя, і хворыя — усе ісцалення чакалі. Стражнікі народ разганялі. Пакуль ісцаленне, дык аднаго старага калеку прыціснулі так, што ён і не ачуняў.

Папоў і манахаў розных ішла цэлая сотня, за імі народ, а наперадзе ў багатай труне ляжаць мошчы гэтай Ефрасінні. Людзі да долу падаюць перад гэтай святасцю. Ну, паставілі гэтыя мо-

шчы ў галоўным саборы, малебствы былі цэлы дзень, народу перабыло тлум [1].

Штодзень ішлі людзі пакланяцца тым мошчам, ішлі і калекі, і хворыя, думалі — можа вымаляць сабе здароўе. Неслі іншых і на насілках. Каля труны скрыні вялікія пастаўлялі, каб грошы кідалі туды людзі. Каб хто ісцаліўся, дык асабліва не чуваць было, але шуму было досыць — баек многа расказвалі.

Праз вялікае шкло ў труне было відаць, што ляжыць святая Ефрасіння, як жывая, хоць і памерла многа сот год назад. Манахі, што пры труне стаялі, расказвалі, што ўсё гэта ад святасці гэтай Ефрасінні.

Прыйшла рэвалюцыя. Дачуліся людзі, што многа дзе паадчынялі мошчы і нешта мала святога ў іх знаходзілі.

Сабраліся людзі і патрабавалі, каб адчынілі і ў нас... І тут народ пабачыў абман, бо касцей у труну гэтай Ефрасінні напіхалі і мужчынскіх і жаночых, увесь шкілет быў склеены глінай; нага, што людзі цалавалі, была напіхана ватай, а панчохі, дык зусім новыя з фабрыкі Марозаўскай, тры пары адзеты былі.

Размоў пра «святасць» мошчаў Ефрасінні тады было шмат, — папы ад сораму не паказваліся на людзі, а хто верыў у мошчы, дык таму паказана было, чаму ён пакланяўся.

Сказ запісан у в. Паддубляны Шумянскага с/с Віцебскага р-на ў 1930 г.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 36—37.

---

[1] Тлум — тут у сэнсе «многа».

КАМЕНЬ «ЦУДОЎНЫ»

Мо' ведаеце — каля Вызны ляжыць «цудоўны» камень. Я яшчэ памятаю, як там быў хмызняк.

Дзе быў лес ды хмызняк каля «цудоўнага» каменя, там пан Пратасевіч узараў поле, пакінуўшы дзве ці тры хвойкі ды бярэзіну. Каб свінні не пашкодзілі, збудавалі там каплічку.

Кожную першую нядзельку туды збіраецца адусюль шмат людзей. Каго-каго толькі там няма! Туды цягнуцца й калекі ды хворыя, туды прыходзяць гаротнікі, якія хочуць пазбавіцца ад бяды ці ліха або напасці, туды ідуць маліцца й такія людзі, каторыя нават самі не ведаюць, чаго ім трэба. Адзін раз мне давялося спаткаць там такую старую бабу, што, мабыць, ёй больш як сто гадоў. «А ты чаго прыпаўзла сюды, бабка?» — пытаю я, а яна адказвае, што прыйшла памаліцца, каб даў бог смерць. «Мабыць у бога шмат клапот і без мяне, — кажа яна, — калі ён забыўся пра мяне і не дае мне смерці». Мне казалі, што тая бабка ад прошчы насілу прыцягнулася да гасподы, ды як лягла, дык ужо і не ўстала, а на другі дзень і богу душу аддала. Вось і гавораць, што вельмі добра «памагае» тая прошча, што каля Вызны. А ці ведаеце вы, як яна аб'явілася? Дык от слухайце. Жыла тут у нас адна якаясь шалапаватая [1] жанчына. Пачала яна гаманіць, што як толькі засне, дык к ёй аб'яўляецца боская матка ды й кажа, што прошча там, куды пойдзе чарада авец і дзе яна адаб'ецца сярод дня аддыхаць. Пачала тая ша-

---

[1] Шалапаватая — слабая на розум.

лапаватая аб тым гаварыць, але ніхто не дас ёй веры. Вось, як па зговару, незабаўкі гэтак жа быццам прыснілася і другой жанчыне, каторая ўжо мо' два ці тры гады хварэла на галаву. От і тая жанчына пачала расказваць: «Боская матка, — кажа, — вельмі прасіла, каб там, дзе яна сядзела на камені, ды была прошча». Як пачулі аб тым нашы людзі, дык акурат у першую нядзельку, як тая шалапаватая пагнала авец, назіркам пайшлі за чарадою. Вось авечкі нібы проста й прывялі к таму каменю. Тагды хутка людзі адусюль пацягліся да тае «прошчы». І каб вы бачылі, колькі там збіраецца пану ды ксяндзу грошай ды другога дабра, і на воз не забярэш.

Запісана ў 20-х гадах XX ст. А. К. Сержпутоўскім на Палессі.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 38—39.

ЗАЛАМКА [1]

У кожным сяле ёсць свой вядзьмар... Яны шэпчуць, лечаць, адрабляюць усялякую хваробу або няшчасце. Людзі баяцца іх, годзяць ім. От быў такі вядзьмар. Яго зналі не толькі ў суседніх сёлах, але можа ў цэлай акрузе. Гэта быў такі вялікі вядзьмар, што ён усё знаў. Ніхто не смеў яму сказаць наперакор: так яго

[1] Заламка — скручаныя і звязаныя ў вузел некалькі каліў збожжа на ніве. Па павер'ю, заламка рабілася чараўнікамі і быццам бы прыносіла шкоду гаспадару нівы.

баяліся. Толькі быў там адзін чалавек, ён многа па свету хадзіў, кажуць, быў аж у Крулеўцу [1]. От гэты чалавек не баяўся ведзьмара і ўсё казаў, што ён толькі чмуціць. Але яму не верылі. От той чалавек пайшоў у сваё жыта і зрабіў там заламку. Цераз нядзелю, а можа й дзве прыходзіць к таму ведзьмару і просіць, каб ён вырваў тую заламку. Пайшлі яны на поле. Падышоў вядзьмар к заламцы на шагоў дваццаць ды й кажа, што не можа ісці далей, такая моцная заламка. Скінуў гэта ён нагавіцы й сарочку да так, як маці радзіла, й папоўз к заламцы ракам. Паўзе і ўсё стогне, што вельмі моцна ўдзеяна. Маўчаў, гэта, маўчаў той чалавек, а як падышлі другія людзі, уссеў на ведзьмара верхам, дастаў з-пад палы гарапнік да давай паласаваць ведзьмара.

— От жа я табе, хварэць, — кажа, — тваёй матары, пакажу, як моцна ўдзеяна, бо гэтую заламку я зрабіў сам.

Раве немым голасам вядзьмар, а той яго лупіць. Біў, біў, покуль здаволіўся, да й пытае:

— А што, не будзеш больш добрых людзей чмуціць?

— Не буду, — просіцца вядзьмар, — толькі пусці жывога.

Пусціў той чалавек ведзьмара. Усхапіўся гад, забыў і сарочку й нагавіцы апрануць, ды так і сунуў наўцекача. Падзівіліся людзі, думалі перш, што вядзьмар таго чалавека з свету зжыве, але бачаць, што той чалавек жыве сабе й не лыс... Годзі вядзьмар з тае пары чмуціць.

---

[1] Крулявец — славянская назва Кенігсберга (цяпер Калінінград).

Але нядоўга жыў, бо вельмі яго збіў тої чалавек.

Дык от якія ё ведзьмары.

Запісана А. К. Сержпутоўскім ад казачніка Рэдкага ў канцы мінулага стагоддзя ў вёсцы В. Рожын на Случчыне. Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 40—41.

АДРАБЛЯННЕ [1]

Сябра расказваў, што жыў у адным сяле калдун-вядзьмак. Адкуль толькі к яму не хадзілі людзі! Ён і за́віткі [2] вырываў, і ад усякіх хвароб вылечваў, і адрабляў, як каму што ліхое ўдзеяна...

От раз у аднаго чалавека заняпала карова. Жонка казала папрасіць калдуна-знахара, каб пашаптаў, а гаспадар не паслухаў жонкі — карова назаўтра й выпруцілася. Бядуе мужык — няма дзецям ні каплі малака, а каб купіць другую карову, — грошай багі іх мелі. Пайшоў той мужык з бяды ў карчму, хацеў выпіць кватэрку гарэлкі. Прыходзіць туды, ажно там сядзіць за сталом калдун-знахар; сядзіць, люльку пакурвае, чакае, пакуль хто паўкварты паставіць.

— Што, — кажа калдун-знахар, — няшчасце, Сцяпане?

— Эгэ ж, няшчасце.

---

[1] Адрабіць — па старому павер'ю сялян — зняць порчу; прырабіць — наслаць порчу, зачараваць, зрабіць зло пры дапамозе чараўніка.

[2] За́віткі — тое ж, што заламка. Гл. стар. 12.

— Гэта, мабыць, удзеяна, трэ' на зоры паглядзець.

— Глянь на бога, Нічыпар, паглядзі на зоры, хто гэта мне ўдзеяў, каб яму дабра не было.

— Нічога, не бойся, я адраблю, — кажа калдун-знахар.

Паставіў гэта яму Сцяпан паўкварты, а другую ўзяў у кішэню й павёў Нічыпара да гасподы... Напіўся Нічыпар, наеўся і лёг спаць. Але ось у самую глупась [1] устаў і пытае Сцяпана, ці ён спіць. Сцяпан абазваўся, што не спіць. «Спі, — кажа Нічыпар, — спі, нічога не бойся», а сам і пайшоў з хаты глядзець на зоры...

Але вось назаўтра, яшчэ чуць свет, чуюць, як у суседзей бабы галосяць: самая лепшая, здаровая карова ўвечар наелася, а к свету й выпруцілася. «А што, — кажа калдун-знахар, — от і адрабіў».

Давай ужо тыя суседзі прасіць Нічыпара к сабе... Ноччу ён устаў, пытае: «Ці вы спіцё?» — «Не, — кажуць, — не спімо». — «Спіце, спіце, нічога не бойцеся, я толькі пагляджу на зоры». І пасунуў з хаты на двор. А ў запечку ляжаў хлапчук, гэтак гадоў дванаццаці падшпарак, да вельмі цікавы. Хочацца яму ведаць, як гэта Нічыпар глядзіць на зоры. Вылез гэта ён з запечка і ціхенька выйшаў з хаты ды й прытаіўся за вуглом. Бачыць, што Нічыпар пастаяў на вуліцы, да й пайшоў, азіраючыся, к суседу на двор. Доўга стаяў хлапчук, хацеў ужо ісці ў хату, але ось чуе, штось

[1] Маецца на ўвазе час а поўначы.

у суседа ў хлеве вельмі моцна стукае. Падбег гэта хлапчук к суседу пад акно, пабарабаніў у абалонку да й кажа:

— Дзядзька Мікіта, а, дзядзька Мікіта, паглядзі-тка, штось у тваём хлеве вельмі моцна стукае. Запаліў Мікіта лучыну, усштурхаў парабка да й пайшлі яны ў хлеў; бачаць, ажно Нічыпар сядзіць на самым лепшым валу да зацуркоўвае яму горла, а вол ляжыць ды толькі нагамі дрыгае.

— Што ты, — кажа, — гад, робіш? Дык гэта ты гэтак адрабляеш?

І давай яго лупцаваць чым папала. Нарабілі крыку. Збеглася паўсяла. Насілу адратавалі вала, а Нічыпара так прыбілі, што думалі ён ужо больш не ўстане. Але жывуч гад, як кот: паляжаў трохі без памяці, а потым і ачухаўся... Ціхенька й папоўз у сувараты. Там, мабыць, адляжаўся і зусім ускарабкаўся. Але годзі з тае пары калдаваць ды адрабляць.

Дак от як Нічыпар калдун-знахар глядзеў на зоры да прырабляў і адрабляў. А мо' і ўсе яны гэтак адрабляюць, чарты іх ведаюць, не перад ноччу кажучы.

Запісана А. К. Сержпутоўскім у в. Чудзін на Случчыне ад Г. Бохмата ў канцы XIX ст.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 42—44.

ІЛЬЯ І ПЯТРО

Даўно тое было, як яшчэ сам бог па зямлі хадзіў. Аддаў бог увесь свет Ільі й Пятру. Але,

ведама, дзе два паны, там ніколі ладу няма. Адзін пасылае дождж, а другі — пагоду. Плачуць хмары, не ведаюць, што рабіць, каго слухаць. Пойдзе дождж, то Пятро бяжыць да крычыць, лаецца на чом свет стаіць:

— Што вы, патаскухі, робіце, на што мочыце сена, цяпер-жа людзі косяць!

— Нам, — кажуць хмары, — Ілья прыказаў.

— Ах, вы... — лаецца Пятро, — я вам пакажу Ілью! Ілья заўсёды наробіць гнілля.

Ухваціць Пятро мятлу і паразганяе хмары па кутках, а неба чысценька падмяце. То вось, адкуль ні вазьміся, тарахціць, едзе Ілья, крычыць, як на жывот, аж неба й зямля дрыжаць. Хмары таўкуцца, як непрытомныя, вылазяць з куткоў і ўжо ліне такі дождж, што не толькі берагі, але й груды паплывуць. Жаляцца людзі богу, што паны дзяруцца, а ў мужыкоў гіры трасуцца, жаляцца й просяць, каб бог даў пагоду.

Прызаве бог Ілью, насварыцца на яго, а той кажа, што столькі развялося нечысці-чарцей, што трэба іх громам пабіць, бо ўвесь свет запаганяць. Прызаве бог Пятра й кажа, што няхай Ілья трохі папалюе чарцей. А Ілья тым часам падыме такія грымоты, што аж зямля стогне: няма ні дня, ні ночы; хмары таўкуцца, як уюны ў рэшаце; на небе кіпіць, як у гаршку; маланка бліскае, аж у вачах цёмна становіцца, а пярун смаліць раз-па-разу, паласуе хвоі і дубы да паліць будоўлю альбо стагі. А Ілья ездзіць сабе па небу да камандуе: «Так-так-так! Го-го-го! Яшчэ, яшчэ... Лупі, лупі яго, гада... От так-так... Го-го-го! Трэсні яго па затылку! У паты-

ліцу, у патыліцу лупі яго, гада! Трах-трах! Так-так-так! Го-го-го!» Просяць людзі на прамілы бог, каб уняліся грымоты, а Ілья не слухае. Ходзіць Пятро да плюецца бяззубым ротам ад злосці. Нацешыцца Ілья, пачысціць сваю каляску і паедзе к сонейку ў госці. Тут Пятро падмяце неба, да давай сушыць зямлю. От ужо падходзіць пара сеяць жыта, а зямля сухая, як прысак — зноў бяда! Бяда ўжо, што няма дажджу. А Ілья сваволіць сабе з сонейкам, а пра зямлю й забыўся. Не маюць вока адзін на другога Ілья і Пятро, сярдзітыя, баяцца, каб і не сустрэцца. Але от раз уздумалі яны пахадзіць па зямлі, папытаць людзей, каго яны больш любяць: Пятра ці Ілью. Як сышлі яны на зямлю, так па нямалым часе і сустрэліся. Ідуць яны разам і спораць: Пятро кажа, што яго больш любяць людзі, а Ілья кажа, што яго. Як даканацца, чыя праўда? Бачаць яны, аж чалавек сее грэчку.

— От, — кажа Пятро, — давай папытаем, каго мужыкі больш любяць.

— Папытаймася, — маўляў Ілья.

— Памагай бог! — кажа Пятро.

— Дзякуваць.

— Скажы, добры чалавеча, каго вы больш любіце, Пятра ці Ілью?

Мужык зняў з плеч сявок, паставіў яго на зямлю, пачасаў патыліцу ды й кажа:

— А багі яго знаюць, каго мы больш любім: мо' Ілью, мо' Паўла-Пятра.

— Ты не гарадзі плота, — кажа Пятро, — а кажы проста.

— І Ілья, і Павел-Пятро — добрыя святкі; мы іх і любім.

— А каго больш?

Бачыць мужык, што тут не выкруцішся, і кажа:

— Пэўне ж Паўла-Пятра.

Аж затросся Ілья ад злосці. Пайшлі яны далей, а Ілья й кажа:

— Ото ж спяку я за гэта яму ніву — нічога не зародзіць.

— А я намачу і зараджу, — кажа Пётр.

— Калі так, дык я зраблю вось як: хто першы ўкусіць з гэтай нівы перапеч, той падавіцца.

Ухмыліўся Пятро, і пайшлі яны далей.

Было вельмі добрае тое лета: аб дзень пагода, цяпло, а ўначы — ці цёплая раса, ці ціхенькі цёпленькі дождждык. Расце ўсё як на дражджах; здаецца, пасадзі на поле дзіця, то й тое вырасце. Зарадзіла грэчка па пояс, аж палягла. Набіў мужык паўгумна. От намалаціў ён грэчкі, намалоў, і напякла баба свежых перапеч поўну печ. На той час прыходзіць у тое сяло Ілья з Пятром і заначавалі ў таго мужыка. Забыўся Ілья, не пазнаў яго.

От селі яны вячэраць. «От жа дзякаваць богу, — кажа мужык, — зарадзіла цяпер грэчка, пробуйце, госцікі, свежых перапеч». А Ілья такі добра прагаладаўся. От ён як хваціў перапеч, так і падавіўся. Туды-сюды ён, і вадою запіваць, і кулаком біць у грудзі і ў спіну — от хоць бы што. Дагадаўся ён, што гэта праклятыя ім перапечы; і давай ён прасіць мужыка і Пятра, дык насілу ачухаўся. От з тае пары годзе Ілья мяшаць людзям сена касіць. Але ўсё было б добра, каб Ілья не быў такі стары ды глухі. Бог кажа: «Пасылай тагды

дождж, як людзі просяць», а ён недачуе ды й пасылае дождж, як людзі косяць.

Запісана А. К. Сержпутоўскім у пачатку XX ст. ад казачніка Аземшы з в. Лучыцы на Случчыне.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 57—60.

П'ЯНІЦА Ў РАЙ ПАПАДАЕ

Прыходзіць п'яніца к царству нябеснаму і ў дзвер стучыць: «Адчыніце!»

У апостала Пятра ключы ад царства нябеснага; так ён слышыць стук, падходзіць к дзвярам:

— Хто здзесь?

— Да я.

— Хто ж ты?

— Да п'яніца. Пусці мяне ў царства нябеснае!

— Ну, здзесь п'яніц нет — нільзя!

— А ты хто, што мяне не пускаеш?

— Я апостал Пётр.

— Я знаю цябе: гэта той, што ад Хрыста адракаўся, не ўспеў пятух тры разы прапець... Я ўсё, брат, знаю.

Нечага гаварыць Пятру супраць гэтага, назад вараціўся, падышоў да Паўла:

— Ідзі, Павел, пагавары ты з ім!

Падходзіць Павел к дзвярам.

— Хто здзесь?

— Я п'яніца; пусці мяне ў царства нябеснае!

— Здзесь п'яніц не прымаюць.

— А ты хто, што мяне не хочаш пусціць?

— Я апостал Павел.

— А, Павел! Знаю: гэта той самы, што гнаў Хрыста ад Ірусаліма да Дамаска, а цяпер ты ў яго ў міласці!..

Нечага сказаць Паўлу проці гэтага; вараціўся назад і расказаў Пятру пра ўсё. Гаворыць Пётр:

— Ну, пашлём евангеліста Іоана: ён ад Хрыста ні разу не адракаўся — пусць-ка з ім пагаворыць.

Падходзіць к дзвярам Іоан:

— Хто здесь?

— Я п'яніца; пусціце мяне ў царства нябеснае!

— А ты — п'яніца, і яшчэ просішся! Такіх сюда не прымаюць.

— А ты хто такі, што не хочаш мяне ўпусціць?

— Я евангеліст Іоан.

— А, ты, евангеліст! Зачэм жа вы абманываеце людзей?! Вы напісалі ў евангеліі: «Стучыце — і адчыняць вам; прасіце — і палучыце». Ці ж гэта не абман?! Я часа два стаю і стучу, а мне не адчыняюць. Калі ты мяне не ўпусціш у царства нябеснае сейчас жа, то я варачусь на белы свет і раскажу людзям, што вы напісалі ў евангеліі няпраўду.

Спужаўся Іоан сораму і ўпусціў п'яніцу ў царства нябеснае.

Запісана В. Н. Дабравольскім у канцы мінулага стагоддзя на Смаленшчыне.
Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 61—62.

ЯК МІКОЛА З ПЯТРОМ НАЎЧЫЛІСЯ Ў ЧОРТА ВОДКУ ГНАЦЬ

Ішоў бог са святымі па зачацці свету; відзяць яны, што курыцца аганёк. Бог і пасылае Міколу з Пятром паглядзець, што гэта такое.

Прыйшлі, глядзяць: чорт водку гоніць.

— Хаціце — паспробуйце!

Паднёс ім водачкі з жалудовай чашачкі. Спадабалась — выпілі па другой. Харошая водачка была ў чорта, заматаліся святыя, толькі што бадрацца, усы свае прыгладжваюць.

Прыйшлі к богу, хоць і ні гавара́ць, што паспрабавалі трохі чортавай водачкі, ну бог гэта харашо знае.

— Чорт водку гоніць.

— Ну, ладна! Ідзіце сабе к яму, пахмяліцеся.

Пахмяліліся. Назад к богу ідуць ужо бодра, весела; панаўчылісь, як водку гнаць і кажуць:

— Устроім і мы такую штуку, як чорт, штоб водку гнаць.

Запісана В. Н. Дабравольскім у канцы XIX ст. на Смаленшчыне.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 63—64.

СУДДЗЯ ПРАВЕДНЫ, БОГ І МІКОЛА

...Судзіў суддзя праведны 60 гадоў. Сазвалі валасной сход зноў выбіраць яго.

— Я... 30 лет сядзеў з глазамі і 30 без глаз: пара старым касцям даць пакой...

Пакланіўся міру і пайшоў проч. Падыходзіць да лесу.

— Перачачую здзесь, а то скажуць сыны і ўнукі: плоха служыў дзед, што прагналі яго проці начы.

Заначаваў. Звіняць камары каля яго — не даюць спаць. Цеплушка разлажыў. Ляжыць на баку. Яўляецца бог.

— Што вы начуеце? Ці можна мне з вамі пераначаваць?

— Не будзеш са мной начаваць! Я за вамі знаю прычыну.

— Якую?

— Свет роўны, і глядзім мы роўна, другі чалавек сыт, і адзет, і абут, а ў другога нет нічаго — ні сыт, ні адзет.

Бог і пайшоў прэч ад суддзі праведнага. Пасылае к яму бог Мікалая-угодніка:

— Можа ён за табой не знайшоў ніякай прычыны? На мне знайшоў.

Яўляецца Мікалай-угоднік.

— Начуеш?

— Начую.

— Можна з табой пераначаваць?

— А хто ты такі?

— Мікалай-угоднік.

— Не можаш. Я за табой прычыну знаю.

— Якую?

— Выхвальны за грошы купіць свечку і нясець, а багаты з свайго воску ставіць. А тады ты бровы задзіраеш, вусы падымаеш, глаза выгаляеш, смотрыш так прама на... багатых, што харашо свечкі ставяць.

А бедны чалавек саб'ецца і паставіць свечку: тады ты не смотрыш на яго прама: глаза зажмурыш, бровы апушчаеш, глаза закрываеш, вусы вешаеш — не смотрыш ты прама на нас, бедных, што ні харашо мы табе свечкі ставім. Ідзі — не будзеш са мной начаваць!

І таго прагнаў...

Запісана В. Н. Дабравольскім у Смаленскай губ. у канцы мінулага стагоддзя.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 71—72.

ЯК ПРАЎДЫ ШУКАЛІ

На сяле жыла адна ўдава, і было ў яе чацвёра дзяцей. Мужа ў яе не было: забралі ў салдаты на 25 гадоў. Улавілі беднага, а адкупіцца не было чым, — ведама бядняк, гол як сакол. Жонка на прыгон хадзіла, не глядзелі, што яна адна дома з дзецьмі дробнымі. Прыйдзе яна з прыгону, а дзяцей карміць няма чым, так другі раз і не еўшы спаць лажыліся. Прыйшла яна, бедная, дамоў і злегла ад працы цяжкай. Цэлую восень ляжала, думалі памрэ, ажно неяк акрэяла. Сабраліся да яе яшчэ тры ўдоўкі на параду. Давай яны думу думаць, як з горабядоты вырвацца, каму пажаліцца на іх жыццё горкае. Адна кажа: «Пойдзем мы, кумачкі, да папа, можа ён парадзіць». А другая кажа, што лепш да пана трэба пайсці, не збяднее, калі сіротам дробным мех які бульбы падкіне, а трэцяя кажа: «Не, кумачкі, пойдзем мы лепш да

самога бога, бог людзям бедным спагадае, так і кнігі святыя кажуць».

Пагаманілі яны, пагаманілі і рашылі ісці да самога бога. Як даведаліся на сяле, што бабы да бога ідуць, дык кожны наказвае, каб і за яго ў бога слова якое закінулі, можа і ў іхняй бядзе ён крыху спаможа.

Праваджалі іх старыя і малыя. Пакінулі яны хатулі і пайшлі. Ішлі тыя бабы тры гады, тры месяцы, тры дні і прыйшлі да самага бога. Кінуліся богу гэтаму ў калені і давай яму расказваць пра сваю прыгоду. Казалі, што і пан з іх здзекуецца, і папы надругаюцца, і вось пайшлі яны да самога бога праўды шукаць.

Бог слухаў, слухаў іхнае жаласлівае казанне і, нарэшце, кажа ім.

— Вось што, кумачкі мае дарагія, сястрыцы мае падданыя, нічога я вам на гэтым свеце парадзіць не магу, відаць, такая ваша судзьба і доля. Вы на гэтым свеце гаруеце і гаруйце да смерці. А як памрацё і пойдзеце на той свет, то вы, сястрыцы, будзеце ў раі, дзе я вам месца загатую, бо вы мучыліся ў жыцці вашым. А ўсе тыя людзі, якія надругваліся над вамі, будуць у пекле ў смале смалучай кіпець.

Пакланіліся тыя ўдовушкі богу і пайшлі назад дамоў. Сустракаюць іх людзі і пытаюцца: ну, як і што бог параіў. Расказалі ўсё жанчыны па парадку, як ім бог цярпець прыказваў і чакаць наказваў.

І пачалося ізноў жыццё іх цяжкае, і на прыгон пачалі хадзіць зноў і працаваць ад раніцы да ночы.

А ад бога парады яны ніякай не дачакаліся

ў сваім жыцці бядацкім, дарма толькі лапці збілі.

Запісана ў 1936 г. у калгасе «Бальшавік» Магілёўскага р-на ад А. Антаненкавай, 80 год.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 75—77.

БЕЗ ГРОШАЙ ТО Й ЗБАВЕННЯ НЯМА

Аднаго разу ксёндз з амбона запытаў людзей:

— Без чаго чалавек не можа быць збавёным?

І прасіў, каб адказалі. Падумалі людзі і гавораць:

— Без грошай!

Так ксёндз:

— А чаму ж то так без грошай?

— А таму, — кажуць, — што як не дасі ксяндзу два злоты, то не ахрысціць дзіцяці, не дай рубля — не дасць шлюбу, а не дай паўрубля, — то не пахавае. От чалавек без гэтага не можа быць збавёным.

Запісана М. Федароўскім у канцы XIX ст. у Гродзенскай губ.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 95.

ДАНІНА НА ЦАРКВУ

Маркаўцы забыліся аб мядовай даніне скітаўскаму манастыру і ўспомнілі аб ёй толькі тады, калі пабудова царквы ўжо была сконча-

на. Спалохаўшыся, што прыiiдзецца плаціць папу і па другому пуду тукаўшчыны [1], парашылі не хадзіць у царкву. Поп аблажыў іх мёдавaю данінаю за самапраўе:

— Хто не ходзіць у царкву, плаці тукаўшчыну.

Тады маркаўцы парашылі хадзіць у царкву. А каб не спазніцца да службы і не заплаціць тукаўшчыны, сталі высылаць дзяцей слухаць звон. Дзеці, пачуўшы звон, хутка ўбягалі ў хату і крычалі:

— Тата, хутчэй ідзі, а то ўжо тое раве, што два пуды мёду бярэ.

Запісана ў пачатку XX ст. Е. Раманавым у Магілёўскай губ.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 96.

АМІН КАРОЎЦЫ, АМІН!

Украў поп у адной жанчыны карову і завёў к сабе ў хлеў. Не ведаючы, што дзелаць, пайшла жанчына да папа, дала яму грошай і папрасіла адслужыць малебен, каб знайшлась яе каро́ўка.

А пра ўсё гэта знаў дзяк. Яму стала завідна, што поп адзін забраў карову ды яшчэ бярэць і грошы. У час малебна ў цэркві дзяк рашыў напужаць папа і запеў:

Маладзіца — маладая,
Твая кароўка палавая
У папа на прывязі ста-я-ла-а-а!

[1] Тукаўшчына — даніна на царкву.

Відзіць поп, што нікуды не дзецца, нада дзяліцца з дзякам, і запеў у адказ:

Дзякан ты, дзякан,
Не ўсё б ты вякаў —
Палавіну каравіны, фаску масла-а!

Тады дзяк закончыў:

Амін кароўцы, амі-і-ін!

Запісана А. І. Залескім у Сенненскім р-не Віцебскай вобл. у 1930 г. Казка ўзнікла ў дарэвалюцыйны час.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 99.

ЗАВІДНЫ ПОП

У аднаго вельмі беднага чалавека памерла дзіця. Просіць бедны чалавек суседзей зрабіць дамавіну і выкапаць магілу для дзіцяці. Але, ведама, калі чалавек багаты, то ўсе яму памагаюць, а беднаму — ніхто. Прасіў, прасіў бедны чалавек, але ніхто не пайшоў капаць яму. Горна яму, слёзы так і цякуць, бы з бярэзіны сок. Няма чаго рабіць, трэба ісці самому капаць яму для свайго дзіцяці. Кажуць, гэта вельмі вялікі грэх, але што зробіш, калі ад беднага й людзі адступіліся. Узяў бедны чалавек рыдлёўку і пайшоў на могілкі, але перш зайшоў к папу і просіць, каб ён пахаваў дзіця.

— Добра, — кажа поп, — толькі ты мне перш прынясі дзесяць злотых і поўасьмінкі аўса.

— Няма, — кажа, — бацюшка, у мяне ні аўса, ні грошай. — І давай прасіць, каб поп пахаваў дзіця так, а што ён ужо потым адробіць. Куды там! Поп не хоча і слухаць. Як ні прасіў бедны чалавек, поп стаіць на сваім ды і толькі. Заплакаў бедны з жалю і пайшоў капаць магілу. Вось капае ён да капае, і выкапаў гаршчок з грашыма: чырвонцы аж ззяюць! Панёс гэта бедны чалавек гаршчок з грашыма дахаты і схаваў яго пад печ, а адзін чырвонец прыносіць папу. Здзівіўся поп, адкуль гэта ў беднага чалавека золата, і давай выпытваць. Бедны ўсё і расказаў, як было. От пахавалі ў беднага чалавека дзіця. Сама пападдзя з папом потым зайшлі ў хату к беднаму на памінкі. Толькі позна разышліся ўсе. Астаўся бедны чалавек адзін з жонкаю.

Прыйшоў гэта поп дамоў, і хочацца яму адабраць ад беднага грошы. Зарэзаў гэта ён казла, абвярнуўся ў казліную шкуру, прыладзіў рогі ды й пайшоў у самую глупась к беднаму пад вакно. Прыйшоў, высунуў у вакно галавішчу з рагамі і кажа немым голасам:

— Аддай мае грошы.

Спалохаўся бедны чалавек і аддаў гаршчок з грашыма. Ухапіў поп аберучкі гаршчок і пабег дамоў. Прыбег, хоча паставіць гаршчок на стол, да нельга, — рукі прырaслі. Папрабавала пападдзя садраць з папа казліную шкуру. Куды там! І шкура, і рогі прырaслі. Што ні рабіў завідны поп, нічога не ўрадзіць. Прыйшлося прасіць беднага чалавека, каб ён забраў свае грошы. Сабраліся людзі, дзівяцца на папа, а ён толькі казлінаю барадою трасе. Вось прыйшоў бедны чалавек і як узяў свае грошы,

дык і шкура з папа звалілася, ды не толькі казліная, але й свая. От які быў завідны поп.

Запісана А. К. Сержпутоўскім у канцы XIX ст. ад казачніка Аземшы з в. Лучыцы.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 101—102.

ЯК ЧАЛАВЕКУ Ў ДЗЕСЯЦЬ РАЗ ВЯРНУЛАСЯ

Аднаго разу поп за пропаведдзю сказаў людзям, каторыя былі ў царкве:

— Хто дасць мне карову, таму бог вясной назад зверне дзесяць.

Пачуў гэта адзін селянін, прыйшоў дахаты і гаворыць жонцы:

— Вось што, жонка. Сёння нам бацюшка гаварыў, калі хто дасць папу карову зараз, то вясной бог у дзесяць разоў болей зверне. Ёсць у нас карова апошняя, давай завядзем яе. А можа будзе ад бога праўда.

Згадзілася жонка аддаць апошнюю кароўку. На другі дзень, ледзь золак заняўся, прыводзяць яны карову на папоў двор і гавораць:

— Вазьмі, вось, бацюшка, толькі малі бога, каб даў вясной у дзесяць раз болей.

Заіскрыліся вочы ў папа ад жаднасці — ну, думае, удалося мне адурачыць іх. Узяў поп карову сялянскую і далучыў яе да сваіх, а селяніну абяцаў богу маліцца шчыра.

Вясною выпусцілі кароў на пашу. Стала хутка жарка і авадні пачалі кусаць кароў. Тыя пабеглі ў кусты, а селяніна карова па прывычцы

пабегла да свайго дому, а за ёй пабеглі яшчэ дзевяць папоўскіх кароў.

Селянін убачыў гэта, вельмі ўзрадаваўся, зачыніў іх у хлеў, а сам пайшоў хваліцца суседзям.

Дачуўся пра гэта поп і пайшоў да селяніна, каб аддаў ягоных кароў, а селянін яму і гаворыць:

— Ты ж, бацюшка, гаварыў: «Калі мне хто аддасць карову, то таму бог па вясне верне ў дзесяць раз болей». Не век жа гараваць.

Запісана ў 1936 г. у Бялыніцкім р-не. Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск, 1957, стар. 103—104.

«СВЯТАЯ» КНІЖКА

У Гарбацэвічах быў фэст, з'ехалася папоў больш як дзесяць. Тут жа побач ля царквы прадавалі кніжкі святыя — за 25 капеек, 50 капеек і за рубель. Хто купіць кнігу за 25 капеек, таму меней грахоў адпусціцца; за 50 капеек — ужо грахоў палову будзе адпушчана, а хто купіць за адзін рубель, таму сто працэнтаў грахоў адпушчана будзе.

Людзі кніжкі купляюць, шукаюць сабе збаўлення ад грахоў.

Адзін поп, што кніжкамі гандляваў, прадаў свой тавар і едзе дамоў. А адзін хлапчына за ім услед выйшаў дый кажа:

— Давай грошы!

Поп і кажа:

— Што ты робіш? Гэта ж грэх!

А той хлапец дастае кніжку за адзін рубель і кажа:

— А во, бачыў, — кніжку ма́ю за рубель, — па ёй усе грахі зямныя прошчаны.

Забраў грошы, і ўсё.

Запісана ў 1938 г. у в. Н. Уюнішча Казловіцкага с/с Глускага р-на.

Друкуецца са зборніка «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі». Мінск. 1957, стар. 105.

ЗМЕСТ

Рэдактар *А. Марозава*
Тэхнічны рэдактар *І. Славянін*
Карэктар *М. Барсукова*
Падп. да друку 7/IV 1959 г.
Тыраж 10 000 экз. Фармат $70 \times 92^1/_{32}$.
Фіз. друк. арк. 1,125. Ум. друк. арк. 1,3.
Уч.-выд. арк. 1,1. Зак. 136.
Цана 20 кап.
Друкарня імя Сталіна, Мінск,
праспект імя Сталіна, 105.

На белорусском языке
Белорусские антирелигиозные сказки
Государственное издательство БССР
Минск 1959

20 коп.

Што чытаць
на антырэлігійныя тэмы

БРАШУРЫ З БІБЛІЯТЭЧКІ АТЭІСТА, ЯКІЯ ВЫЙДУЦЬ У 1959 ГОДЗЕ

В. І. НОВІКАЎ. **Марксізм-ленінізм аб рэлігіі і шляхах яе пераадолення.**

У. М. ІВАНОЎ. **Як узнікла вера ў бога.**

У. НІКУЛІН. **Медыцына і рэлігійныя забабоны.**

У. М. ПЕРЦАЎ. **Паходжанне хрысціянства.**

С. Р. ШЧУЦКІ. **Рэлігійныя святы і іх сутнасць.**

Я. КОЛАС. **На споведзі** (урыўкі з трылогіі «На ростанях»).

К. КРАПІВА. **Біблія.**

А. СЕРАФІМОВІЧ. **Апавяданні.**

В. Д. ЛАПЦЁНАК. **Рэлігійнае сектанства і яго рэакцыйная сутнасць.**

Зборнік артыкулаў. Мы перасталі верыць у бога.

Зборнік. Рускія антырэлігійныя казкі.

Зборнік. Беларускія антырэлігійныя казкі.

Зборнік. Антырэлігійныя вершы беларускіх паэтаў.

Ф. С. ТАРАТУНСКІ. **Як мы вядзём атэістычную прапаганду.**